

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT SIYOSATINING AHAMIYATI

*Toshkent Amaliy Fanlar universiteti
Tarmoqlar Iqtisodiyoti va
buxgalteriyasi kafedrasida o'qituvchisi
Farmonova Maftuna Nopulat qizi
tel: 998777537088,
e-mail: farmonovam8@gmail.com*

ANNOTATSIYA

Maqolada yashil iqtisodiyot sharoitida sanoat siyosatining nazariy va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Global ekologik tahdidlar, resurslar tanqisligi hamda uglerod chiqindilarini qisqartirish zarurati sanoat siyosatini transformatsiya qilishni talab etmoqda. Tadqiqotda xalqaro tajriba (United Nations Environment Programme, OECD, World Bank) hamda O'zbekiston misolida yashil sanoat rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari o'rganildi. Statistika ma'lumotlar asosida tahlil diagramma va jadval ko'rinishida berildi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, sanoat siyosati, dekarbonizatsiya, barqaror o'sish, energiya samaradorligi.

XXI asrda iqtisodiy rivojlanish modeli ekologik cheklovlar bilan to'qnash kelmoqda. Global iqlim o'zgarishi, resurslar tanqisligi va uglerod chiqindilarining oshishi sanoat siyosatini qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. United Nations tomonidan qabul qilingan Barqaror rivojlanish maqsadlarida iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirish zarurligi ta'kidlangan.¹ United Nations Environment Programme yashil iqtisodiyotni "inson farovonligini oshiruvchi va ekologik xavflarni kamaytiruvchi iqtisodiy model" sifatida ta'riflaydi.² Sanoat sektori global CO₂ chiqindilarining muhim qismini tashkil etadi, bu esa sanoat siyosatini ekologik transformatsiya qilishni zarur etadi.³

Yashil o'sish konsepsiyasi resurs samaradorligi, past uglerodli rivojlanish va innovatsiyaga asoslanadi (OECD, 2011).

OECD tadqiqotlariga ko'ra, yashil o'sish iqtisodiy kengayish va ekologik yuklamani ajratish (decoupling) jarayonini anglatadi (OECD, 2011).

¹ United Nations, 2015

² UNEP, 2011

³ World Bank, 2023

World Bank ma'lumotlariga ko'ra, sanoat sektorida energiya samaradorligini 10% oshirish YAIMni uzoq muddatda barqaror o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi (World Bank, 2023).

Zamonaviy sanoat siyosati endilikda:

- dekarbonizatsiya,
- innovatsion modernizatsiya,
- eksport diversifikatsiyasi,
- yashil investitsiyalar
- yo'nalishlariga asoslanmoqda (Rodrik, 2014).

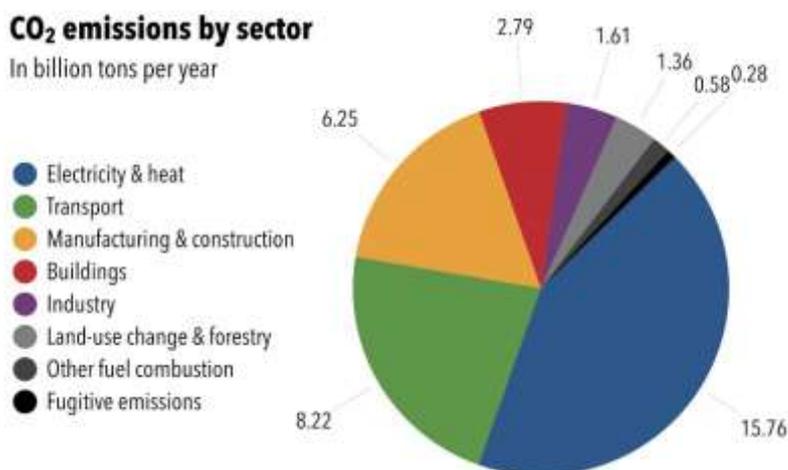
Rodrik (2014) ta'kidlashicha, yangi sanoat siyosati “bozor muvaffaqiyatsizliklarini tuzatish va texnologik o'zgarishni rag'batlantirish” mexanizmi hisoblanadi.

Tadqiqot metodlari:

- Statistik tahlil (World Bank Data, 2023)
- Taqqoslash usuli
- Strukturaviy tahlil
- Grafik va jadval usuli

Ma'lumotlar bazasi:

- World Bank (2023)
- OECD (2022)
- United Nations Environment Programme (2011)
- Global CO₂ chiqindilarida sanoat ulushi

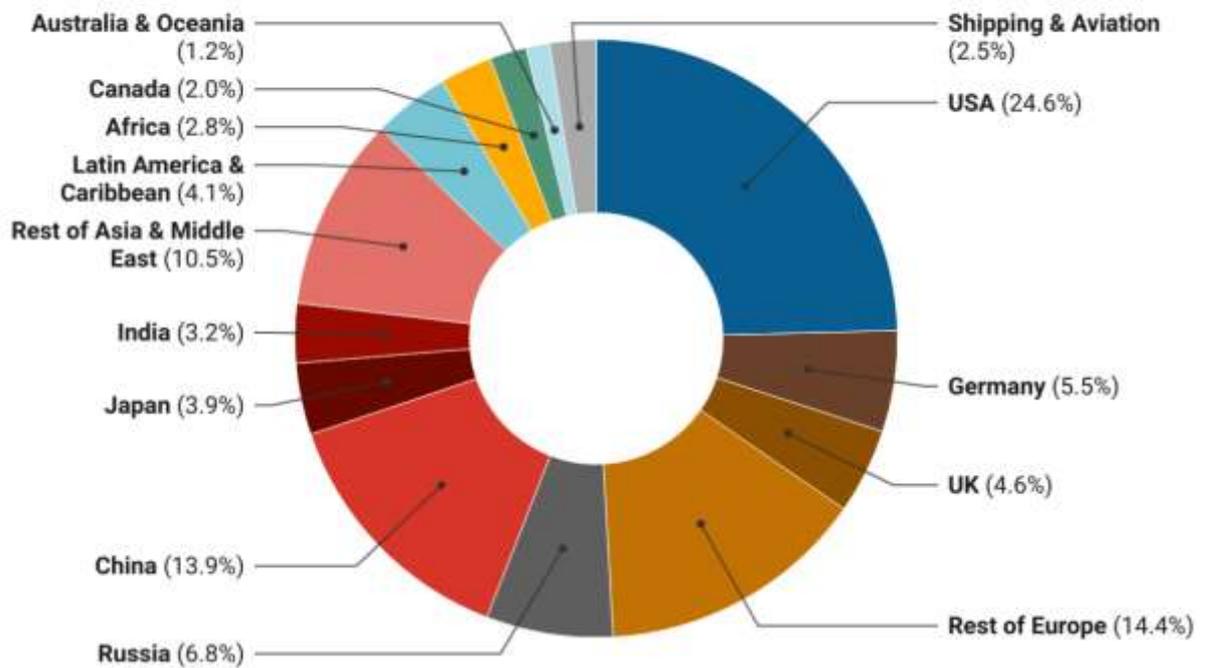
Tarmoq	Ulushi (%)	Manba
Energetika	42	World Bank (2023)
Sanoat	24	World Bank (2023)

Tarmoq	Ulushi (%)	Manba
Transport	21	OECD (2022)
Qishloq xo'jaligi	13	UNEP (2011)

Tahlil natijalariga ko'ra, sanoat sektori global chiqindilarning qariyb chorak qismini tashkil etadi (World Bank, 2023).

Cumulative carbon dioxide emissions, 1750-2020

Estimated shares of carbon dioxide emissions from energy and industry since 1750.

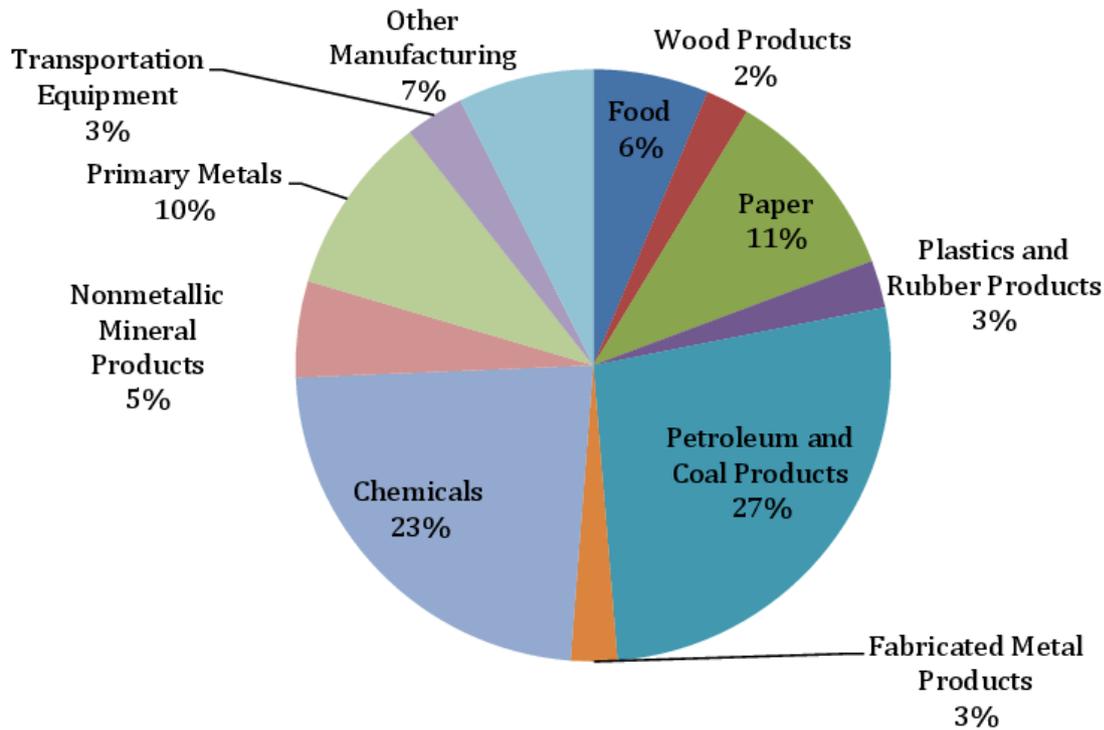

Yashil sanoat siyosati quyidagi strategik ustunliklarni beradi:

- Strukturaviy modernizatsiya (Rodrik, 2014)
- Resurs samaradorligini oshirish (OECD, 2011)
- Iqlim risklarini kamaytirish (UNEP, 2011)
- Global bozor talablariga moslashish (World Bank, 2023)

O'zbekiston sharoitida sanoat siyosatini yashillashtirish quyidagilarni talab qiladi:

- energiya samarador texnologiyalar
- qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish
- yashil moliyalashtirish mexanizmlarini rivojlantirish

Ko'rsatkich	An'anaviy model	Yashil model	Manba
Energiya intensivligi CO ₂ chiqindilari	Yuqori O'suvchi	Past Qisqaruvchi	OECD (2022) World Bank (2023)
Innovatsiya	Past	Yuqori	Rodrik (2014)
Eksport tarkibi	Xomashyo	Yuqori qo'shilgan qiymat	OECD (2022)

Natijalar shuni ko'rsatadiki, yashil sanoat siyosati uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Xulosa

Yashil iqtisodiyot sharoitida sanoat siyosati iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtiruvchi asosiy instrument hisoblanadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, dekarbonizatsiya va innovatsion transformatsiya uzoq muddatda iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshiradi (OECD, 2011; World Bank, 2023).

Foydalanilgan adabiyotlar

1. OECD. (2011). *Towards Green Growth*. Paris: OECD Publishing.
2. Rodrik, D. (2014). Green industrial policy. *Oxford Review of Economic Policy*, 30(3), 469–491.

3. United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*.
4. United Nations Environment Programme. (2011). *Towards a Green Economy*. Nairobi.
5. World Bank. (2023). *World Development Indicators*. Washington, DC.